

Innst. O. nr. 92

(2000-2001)

Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i lov 3.februar 1961 om ansvar for skade som motorvognør gjer

Ot.prp. nr. 67 (2000 -2001)

Til Odelstinget

1. SAMMENDRAG

Innledning

I proposisjonen foreslås endringer i bilansvarsloven §§ 7 og 10.

Etter bilansvarsloven § 7 tredje ledd bokstav b har skadelidt bilfører eller passasjer som utgangspunkt ikke krav på erstatning fra trafikksforsikringen dersom han visste eller måtte vite at vognføreren var påvirket av rusmidler, og det er årsakssammenheng mellom påvirkningen og skaden. Lovforslaget går ut på at skadelidte passasjer i slike tilfeller skal vurderes etter den mindre strenge medvirkningsregelen i § 7 første ledd. Skadelidte vognfører skal fortsatt vurderes etter den strengere særregelen i tredje ledd.

Bilansvarsloven § 10 regulerer tilfellene der noen gjør skade i motorvogn som ikke er forsikret. Utgangspunktet er her at den skadelidte har krav på dekning fra Trafikkforsikringsforeningen. Unntak er gjort for «eigaren» og «brukaren» og den som «køyrde seg i vogna endå han visste at ho ikkje var lovleg trygda». For eier og bruker gjelder unntaket selv om de ikke var med i vogna da skaden skjedde. Departementet foreslår å innsnevre unntaksregelen slik at den bare rammer de som av fri vilje har tatt plass i motorvognen som voldt skaden og som visste at motorvognen ikke var forsikret.

Formålet med endringene i §§ 7 og 10 er å bringe bilansvarsloven i samsvar med EØS-retten (motorvognforsikringsdirektivene).

Proposisjonen inneholder også drøftelser av om bilansvarsloven §§ 8, 12 og 13 bør endres av hensyn til EØS-retten, jf. pkt. 4 og 6 i proposisjonen, men departementet finner det ikke nødvendig med slike endringer.

Om bakgrunnen for lovforslaget

Departementet sendte spørsmålet om å endre bilansvarsloven § 7 på høring. Bakgrunnen var at Høyesterett har lagt til grunn at bilansvarsloven § 7 tredje ledd bokstav b er i strid med EØS-retten. I en av

høringsuttalelsene er det pekt på at § 10 første ledd om motorvogn som ikke er forsikret på noen punkter synes å være i strid med direktivene. Departementet er enig i dette, og foreslår derfor å endre også denne bestemmelsen.

Departementet drøfter videre i høringsbrevet og i proposisjonen om § 8 andre ledd, § 12 første ledd bokstav c og § 13 kan være i strid med EØS-retten, men kommer til at så ikke er tilfelle, og foreslår ikke endringer her.

Endring av bilansvarsloven § 7

For å få bort motstrid mellom bilansvarsloven og motorvognforsikringsdirektivene, foreslo Justisdepartementet i høringsbrevet at regelen i bilansvarsloven § 7 tredje ledd bokstav b ikke lenger skal gjelde for passasjerer som skades i forbindelse med promillekjøring. Forslaget går ut på at disse tilfellene skal vurderes etter hovedregelen om medvirkning i § 7 første ledd. For skadelidte er denne regelen gunstigere enn den alminnelige medvirkningsregelen i skadeserstatningsloven, idet avkorting i erstatningen ikke kan skje dersom «skadelidaren kan leggjast berre lite til last». Departementet legger til grunn at det ikke vil være i strid med EØS-retten å la bilansvarsloven § 7 første ledd gjelde for skadelidte passasjerer som har medvirket til sin egen skade.

De fleste høringsinstanser som har merknader, støtter forslaget om å endre bilansvarsloven § 7. Det er bare Motorførernes Avholdsforbund som går imot en endring. If Skadeforsikring gir uttrykk for at ordlyden i § 7 første ledd er uheldig ved tilfelle av medvirkning fra passasjer.

Departementet har blitt stående ved det forslaget som ble sendt på høring, og mener dagens lovtekst ikke skaper problemer i forhold til medvirkning fra skadelidte passasjerer.

For skadelidte bilfører innebærer forslaget ingen endring i rettstilstanden. Derimot medfører forslaget en styrking av stillingen til skadelidte passasjer. Mens skadelidte passasjer tidligere har vært underlagt en re-

gel som er strengere enn den alminnelige medvirkningsregelen i skadeserstatningsloven, innebærer forslaget at skadelidte vil stå i en gunstigere stilling enn det som følger av denne regelen.

Spørsmålet om § 10 må endres

Under høringsrunden ble det reist spørsmål om § 10 første ledd andre punktum kunne være i strid med EØS-retten.

Departementet er enig i at denne regelen synes å måtte endres for å komme i samsvar med motorvognforsikringsdirektivene. Skade som motorvogn som ikke er forsikret gjør på eier eller bruker av vognen faller etter gjeldende rett utenfor trafikksikringsordningen. Dersom eieren eller brukeren påføres skade uten at de selv førte motorvognen, kan det tenkes tilfeller der skadevolderen har et personlig erstatningsansvar som ikke er dekket av trafikksikring. Dette vil trolig være i strid med direktivene, dersom vi ser bort fra tilfeller der eieren eller brukeren av fri vilje har tatt plass i motorvognen, og de visste at vognen ikke var forsikret.

Etter direktivene er det ikke krav om at skade som motorvogn gjør på føreren skal omfattes av trafikksikringen. Departementet foreslår likevel at også skadelidte vognfører skal falle inn under samme regel som andre som påføres skade av vogn som ikke er forsikret. Lovutkastet er utformet slik at det omfatter både vognfører og passasjer som av fri vilje har tatt plass i motorvognen.

Administrative og økonomiske konsekvenser

En lovendring vil få de økonomiske konsekvensene som er aktuelle i forholdet mellom trafikksikringsforeningene /Trafikksikringsforeningen og de skadelidte. Dette kan innvirke på premiefastsettelsen for trafikksikringen.

2. KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Vidar Bjørnstad, Astrid Marie Nistad, Jan Petter Rasmussen og Ane Sofie Tømmerås, fra Kristelig Folkeparti, Finn Kristian Marthinsen og Åse Wisløff Nilssen, fra Høyre, lederen Kristin Krohn Devold og Bjørn Hernæs, fra Fremskrittspartiet, Jan Simonsen, fra Senterpartiet, Tor Nymo, og representanten Jørn L. Stang, viser til at norsk erstatningsrett i dag ikke er i samsvar med EØS-rettens direktiver om motorvognforsikring, og at de foreslåtte endringene vil rette opp dette. Samtidig mener komiteen at endringene vil være mer i tråd med folks rettsoppfatning.

Komiteen slutter seg derfor til den foreslåtte endringen i bilansvarsloven § 7. Det er viktig å ha er-

statningsregler som kan forebygge promillekjøring. Det er derfor riktig å ha regler om avkorting eller ingen erstatning dersom den skadede selv er skyld i skaden. Disse reglene må likevel ikke være så strenge at de kan slå urimelig ut for skadelidte. Det framstår ikke som rimelig at en skadet passasjer blir bedømt etter de samme reglene som den promillekjørende sjåføren, og heller ikke at en skadet passasjer i bil skal bedømmes strengere enn det som følger av den alminnelige medvirkningsregelen i skadeserstatningsloven. Komiteen understreker at prinsippet om at skadelidte kan få avkortet eller ingen erstatning dersom vedkomende visste eller burde visst at sjåføren var beruset, fortsatt vil gjelde. Det er imidlertid en viktig styrking av passasjerens rettssikkerhet at dette skal veies opp mot om passasjerens bare er å legge litt til last for det inntrufne.

Komiteen slutter seg også til endringen i § 10 om motorvogner som ikke er forsikret. I tillegg til at endringen vil være i tråd med EØS-direktivet, er komiteen enig i at det vil være urimelig om skadelidte eier eller bruker av motorvogna skal falle utenfor trafikksikringen også når de ikke visste at motorvogna ikke var forsikret. Disse bør likestilles med andre passasjerer, dersom de ikke visste at motorvogna var uten påbudt forsikring. Komiteen mener også at det er god forbrukerpolitikk at det er Trafikksikringsforeningen som har bevisbyrden i forhold til om skadelidte visste at motorvogna ikke var forsikret.

Komiteen har merket seg at departementet mener at det ikke er grunn til å endre § 8 andre ledd eller gjøre realitetsendringer i §§ 12 og 13 som følge av EØS-direktivet. Komiteen slutter seg til den vurderingen.

3. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til proposisjonen og rår Odelstinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i lov 3. februar 1961 om ansvar for skade som motorvogner gjør

I

I lov 3. februar 1961 om ansvar for skade som motorvogner gjør, vert det gjort følgjande endringar:

Overskrifta til lova skal lyde:

Lov om ansvar for skade som motorvogner gjør (*bilansvarslova*).

§ 7 tredje ledd skal lyde:

Skadelidaren kan ikkje få skadebot utan at særlege grunnar er for det, dersom han av fri vilje køyrde eller let seg køyre i den vogna som gjorde skaden endå *han visste* at vogna var fråvend rette innehavaren med *brotsverk*.

§ 7 fjerde ledd skal lyde:

Skadeliden vognfører som kørte den vogna som gjorde skaden, kan ikkje få skadebot utan at særlege grunnar er for det dersom han visste eller måtte vita at

- a) vogna vart nytta i samband med eit brotsverk, *eller*
- b) *han* var påverka av alkohol eller andre rusande eller døyvande råder. Særregelen her gjeld likevel ikkje i den mon ein må leggja til grunn at skaden ville ha skjedd jamvel om vognføraren ikkje hadde vore påverka som nemnd. Hadde vognføraren større alkoholkonsentrasjon i blodet enn 0,5 promille eller ei alkoholmengd i kroppen som kan føre til så stor alkoholkonsentrasjon i blodet, eller større alkoholkonsentrasjon i *utandingslufta* enn 0,25 milligram per liter luft, *vert* han i alle tilfelle rekna for påverka av alkohol i høve til regelen her.

§ 10 første ledd andre punktum skal lyde:

Dette gjeld likevel ikkje om *skadelidaren av fri vilje har teke plass i motorvogna som gjorde skaden endå skadelidaren visste at ho ikkje var lovleg trygda.*

§ 12 første ledd bokstav c skal lyde:

- c) sjølv hadde valda at han var påverka av alkohol eller andre rusande eller døyvande råder medan han kørte vogna og gjorde skade, eller medverka til at vogna vart brukt endå han visste eller måtte vita at vognføraren var påverka. Dette kravet fell bort i den mon ein må leggja til grunn at skaden ville ha skjedd jamvel om vognføraren ikkje hadde vore påverka som nemnd. Regelen i § 7 *fjerde* leden bokstav b tredje punktumet gjeld tilsvarande.

II

Lova gjeld frå den tid Kongen fastset.

Oslo, i justiskomiteen, den 16. mai 2001

Kristin Krohn Devold
leder

Ane Sofie Tømmerås
ordfører

Jan Simonsen
sekretær